

Son günlerde ben de değiştim. Aslında son on yıllarda hep değişmekte olduğumun bilincindeydim de bir iki gün içinde birden böylesine değişmiş olduğumu ilk kez fark ediyorum. Anlatayım. Daha geçen haftaya kadar üniter devleti konusu beni pek ilgilendirmezdi. Sürekli gündeme getirilen ülkenin bölünmezliği söylemini de aşırı buluyordum. Bu konuda gerçek bir tehlike görmüyordum. Bunlara gereksiz fobiler ve duyarlılıklardır derdim. Benim önceliğim özgürlük ve eşitlikti. İnsanlar (vatandaşlar) özgür olsun, başlarında ağaları, beyleri, sultanları, diktatörleri olmasın isterdim. Bu 'üstler' olmayınca eşitlik de vardır demektir. En azından yasalar karşısında. Böyle düşünürdüm.

Özgürlük ve eşitlik konusunda görüş değişmedim. Değişiklik üniter devlet konusunda. Eskiden – yani birkaç gün öncesine kadar – bazı insanlar kendi cemaatleri çerçevesinde kendi alışkanlıklarına ve anlayışlarına uygun yaşamak istiyorlarsa, varsın yaşasınlar derdim. Tabi bu grup temelli toplum modelinin aşırı heyecanlı taraftarı da olmadım. Bu tartışmada tarafsızdım diyebilirim. Hatta üniter devlet diye aşırı duyarlılık gösterenlerin kimi zaman art niyetli olduklarını bile düşündüm. Azınlıklara ve dini cemaatlere insan hakları sayılan bazı hakları esirgemek için üniter devlet diye bir tezle bazı temel hakları esirgediklerini bile düşünüyordum. Ama bugün artık kesin üniter devlet diyorum.

Askeri/sivil hukuk tartışmalarından sonra görüş değiştirdim. Paralel hukukların varlığı gündeme gelince kafamda her şey birden değişti. Bu üniter devlet kavramından ödün vermeye başladık mı iş nereye varabilir diye kaygılandım. Örneğin topluluğumuzun en saygın insanlarından olan doktorları ele alalım. Onlar da kendi alanlarında yapılan hataları kendileri yargılamak isterlerse ne olacak? Zaten bir ameliyatta hasta ölünce bunun nedenini doktorlardan oluşan bir mahkeme heyetinden daha iyi anlayanın olmayacağını kimse inkar edemez. Dişçiler, eczacılar da aynı kategoriye girebilir. İlacı yutan adam öldü diyelim. Suç yanlış ilacı pakete sarmış olan eczacı mı yoksa zaten eceli gelmiş olan insanda mı? Bunu doktorlar birliğinin iç hizmet yönetmenliğinin saptayacağı mahkeme heyeti kararlaştırabilir. Eminim doktorlar bu konuda bize garanti de verebilirler. Ne yalan söyleyeyim, böyle kişisel düzeyde verilecek bir garantiye karşı benim laf edecek durumum olamaz. Ne diyebilirim ki? Saygın doktorların gözlerinin içine bakarak, siz lonca psikolojisiyle kendi esnafınızı korursunuz, diyemem ki.

Sıra milletvekillerine gelebilir. Onlar zaten halkça seçilmişlerdir ve toplumun en saygın insanlarındandır. Millet Meclisi iç hizmet yönetmenliğine eklenecek bir iki madde ile oluşturulacak bir paralele hukuk ile kendi pisliklerini yargılayamaz mı? Seve seve yargılar tabii.

Bu hakkı onlardan nasıl esirgeriz? Siz kendinizi ne sanıyorsunuz, sıradan vatandaştan üstün mü, diye soramam. Çünkü, evet biz üstünüz, bak, yönetmelik de öyle yazıyor, deyip ağzımın payını vermezler mi? Bunun arkası da kaçınılmaz olur. Anayasa mahkemesi, Danıştay vb. gibi saygın kurumlar da kendi üyeleri de artık kendileri yargılamayı isterler.

Zaten sırada bekleyen etnik gruplar, Lozan artığı azınlıklar ve dini cemaatler de kendi mahkemelerini neden arzulamasınlar? Çünkü ülkede vatandaşlar arasında eşitlik var. Bu tür talepler karşısında ya kimilerinin eşitlikten de öte daha eşit olmasını sineye çekmek durumu doğar ki bu anayasaya aykırıdır, - umarım, eee, ne olmuş aykırıysa diyenlerden değilsinizdir - ya da grupların kendi mahkemelerini kurmalarını kabul etmek gerekecek. Bu arzuyu dile getirene, size güvenmiyoruz, hiç kendi kendini yargılayan grup olabilir mi diyebilir misiniz? Peki ama doktorlar ve milletvekilleri bizden üstün mü ki kendi kendilerini yargılıyorlar derler çünkü.

Asıl kaygı veren durum geri kalan vatandaşlardır. Turşucunun, terzinin, sıvacının, kasabın görevi sırasında ya da iş mahalinde yaptığı hatalar neden lonca mahkemesinde görülmesin? Diyelim kasap satırı indirdi ve adamı yere yatırdı. Ama müşteri bu iş mahalinde doğru mu davranıyordu? Ya hatalı yerde durmuşsa, ya haddini aşip elini tezgaha uzatmışsa! İşte bunu ancak kasaplar mahkemesi karar verir diyebilirler, emsal göstererek. Sıra hariciyecilere, memurlara, ev kadınlarına, öğrencilere de gelebilir.

Sonunda kafama dank etti ki, özgürlük ve eşitlik istiyorsak bazı grupların özel hukuku olmamalı. Özel hukuk olacaksa bütün grupların özel hukuku olmalı; ya da hiçbir grubun. Eşitlik bunu gerektirir. Yalnız seçkinlere özel hukuk eşitliğin sonudur. Eşitliğin olmadığı yerde de özgürlük laftadır. Senyörler, dükler, sultanlar, beyler, ağalar, paşalar dönemine döndük demektir. En önemlisi, çok hukuklu bir devlet kaygan bir zemin üzerindedir. Çağ dışıdır. Üniter devletin sonunun ilanı demektir, veya üniter devletin lafta olduğu anlamındadır. Başkaları ayrıcalık istediklerinde ille de 'üniter' diye duyarlılık sergilemek, sıra kendilerine gelince ayrıcalık istemek olur mu?

Biz yaptık oldu, demek de olanaklı. Ama Fransızların o ünlü 'özgürlük, eşitlik, kardeşlik' lafının büyüüne kapılmış olan bendeniz, Osmanlıdan kalma 'seninki can bizimki patlıcan mı' veya 'bu ne perhiz bu ne lahana turşusu' lafının etkisinde de kalınca, değişip inançlı üniter devlet taraftarına dönüştüm. Tevhit-i tedrisattan sonra tevhit-i hukuk da arıyorum. Bütün bunları göz önüne alarak üniter devlet taraftarlarını göreve çağırıyorum. Değişim süreci yaşıyoruz. Hepimize hayırlı olsun!

*